

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ
સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૭૩૮/૨૦૨૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપૈયા સહી/-

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ટી. વચ્છાણી સહી/-

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

પુષ્પાબેન ભરતભાઈ સોલંકી (બંટાયા)
વિરુદ્ધ
રાજ્ય ચૂંટણી આયોગ, ગુજરાત અને અન્ય

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે શ્રી ભરત ટી રાવ(૬૯૭)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે એશ્વર્યા(૮૦૧૮)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે સુશ્રી શ્રુતિ ધ્રુવ, એ.જી.પી.

સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફે શ્રી એસ.આર. ખેસકાની, વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપૈયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ટી. વરછાણી

તારીખ : ૧૩/૦૬/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપૈયા દ્વારા)

૧. રૂલ. વિદ્વાન વકીલો સંબંધિત સામાવાળા વતી અને તેમના તરફથી રૂલની નોટિસની બજવણી માફ કરે છે.

૨. મુસદ્દાની શરતો અનુસાર સુધારો મંજૂર કરવામાં આવે છે. સામાવાળા નં. ૩ - દશરથભાઈ ગોવાભાઈ વણકરને તાત્કાલિક પક્ષકાર સામાવાળા નં. ૩ તરીકે જોડવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેસકાની કેવિયેટ પર સામાવાળા નં. ૩ તરફે ઉપસ્થિત થાય છે.

૩. સામાવાળા નં. ૧ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ઐશ્વર્યાએ પત્રવ્યવહારનું સંકલન તેમજ પરિણામની જાહેરાત રજૂ કરેલ છે. તેને રેકર્ડ પર લેવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

૪. હાલની રિટ અરજીમાં અરજદારે નીચે મુજબની દાદ માટે અરજ કરેલ છે:

“૧૯(બી) ન્યાયના હિતમાં અને અપીલની યાદીમાં જણાવેલા કારણોસર, ચૂંટણી અધિકારી, બંટાયા ગ્રામ પંચાયત અને નાયબ મામલતદાર, એ.ટી.વી.ટી. દેત્રોજ-રામપુરા દ્વારા બંટાયા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ પદ માટે અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર રદ કરતો તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ નો હુકમ (એનેક્સર-જી) કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા માટે મેન્ડમસ રિટ અથવા મેન્ડમસ પ્રકારની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા મહેરબાની કરશો;”

ટૂંકી હકીકતો

૫. સામાવાળા નં. ૧ - ગુજરાત રાજ્ય ચૂંટણી આયોગે તારીખ ૨૮.૦૫.૨૦૨૫ ના રોજ ગુજરાત રાજ્યની વિવિધ ગ્રામ પંચાયતોની સામાન્ય / મધ્યસત્ર / પેટા-ચૂંટણી માટે ચૂંટણી કાર્યક્રમ જાહેર કર્યો હતો અને તે અનુસાર, અમદાવાદ જિલ્લાના દેત્રોજ - રામપુરા તાલુકાના બંટાયાના રહેવાસી એવા અરજદારે પણ તારીખ ૦૮.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ બંટાયા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ પદ માટે ચૂંટણી લડવા ઉમેદવારી ફોર્મ ભર્યું હતું.

૬. ગુજરાત પંચાયત ચૂંટણી નિયમો, ૧૯૯૪ (ટૂંકમાં “ચૂંટણી નિયમો”) ના નિયમ જએ હેઠળ સામાવાળા નં. ૧ ની જિલ્લા ચૂંટણી અધિકારી અને ચૂંટણી અધિકારી તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

૭. અરજદારે તારીખ ૦૮.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ ચૂંટણી નિયમોના નિયમ

૧૩(૧) હેઠળ ડિપોઝિટની રકમ પેટે રૂ. ૧,૦૦૦/- જમા કરાવ્યા હતા અને તે મુજબ સામાવાળા નં. ૨ સમક્ષ રસીદ રજૂ કરી હતી. ઉમેદવારી ફોર્મ જમા કરાવવા પર, તારીખ ૦૮.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા અરજદારને નોટિસ આપવામાં આવી હતી કે ચૂંટણીના ઉમેદવારીપત્રની ચકાસણી તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ મામલતદાર કચેરીમાં હાથ ધરવામાં આવશે.

૮. ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૨ ની જોગવાઈઓ મુજબ ઉમેદવારીપત્રો ભરવાનો સમય સવારે ૧૧:૦૦ થી બપોરે ૦૩:૦૦ વાગ્યા સુધીનો છે અને ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૨(૩) હેઠળ ચૂંટણી અધિકારી / નિર્વાચન અધિકારીએ ઉમેદવારી ફોર્મમાં ઉમેદવાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી વિગતોની ચકાસણી કરવાની રહે છે અને જો કોઈ ભૂલ હોય તો ઉમેદવારનું ધ્યાન દોરવાનું રહે છે અને ઉમેદવારીપત્રમાં કોઈ કારકુની અથવા તકનીકી ક્ષતિ સુધારવાની મંજૂરી આપવાની રહે છે.

૯. અરજદારે ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૩ હેઠળ ઉમેદવારીપત્ર ભર્યા પછી, ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૯(૨) ના ખંડ (બી) હેઠળ ઉમેદવારીપત્રોની ચકાસણી માટે નિયત કરેલી તારીખે તેની ચકાસણી હાથ ધરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા અરજદારના ઉમેદવારીપત્રની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, લેખિત હુકમ દ્વારા, અરજદારને તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ બપોરે ૧૨:૨૦ વાગ્યે ભાગ-૫ માં જાણ કરવામાં આવી હતી, જો કે, કોઈના દ્વારા કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હોવાથી, સામાવાળા નં. ૨ એ અરજદારના

ઉમેદવારીપત્રને સ્વીકાર્ય તરીકે સમર્થન આપ્યું હતું.

૧૦. આજે, વિજ્ઞાન વકીલ શ્રી રાવે ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા ઉમેદવારીપત્રના મૂળ સ્વીકૃતિપત્ર રજૂ કર્યા છે. તેની ફોટોકોપી પહેલેથી જ એનેક્સર-ઈ પર રેકર્ડ પર છે.

૧૧. આમ, એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. અરજદારનો કેસ એવો છે કે તેમને બપોરે ૦૨:૧૨ વાગ્યે સામાવાળા નં. ૧ તરફથી કેટલીક માહિતી પૂરી પાડવા માટેનો ફોન આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, તેમને ફરીથી સાંજે આશરે ૦૫:૫૦ વાગ્યે તેમના મોબાઈલ ફોન પર સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ફોન આવ્યો હતો જેમાં તેમને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેમનું નામ મતદાર યાદીમાં એક કરતાં વધુ સ્થળે સમાવિષ્ટ હોવાના કારણોસર સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા તેમનું ઉમેદવારીપત્ર રદ કરવામાં આવ્યું છે અને તે મુજબ, સામાવાળા નં. ૨ એ સાંજે ૦૬:૦૯ વાગ્યે અરજદાર દ્વારા તેમના ઉમેદવારીપત્રમાં આપવામાં આવેલા મોબાઈલ નંબર પર વોટ્સએપ પર તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના હુકમની નકલ મોકલી હતી. તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના હુકમના વોટ્સએપ સંદેશાનો સ્ક્રીનશોટ પણ રિટ અરજીમાં એનેક્સર-જી પર જોડેલ છે.

૧૨. ત્યારબાદ, તારીખ ૧૧.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ, ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) હેઠળ ચૂંટણી અધિકારીએ ખાનગી સામાવાળા નં. ૩ ને સરપંચ પદ માટે

બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કર્યા હતા.

અરજદાર તરફે રજૂઆતો:

૧૩. સાવિત્રીબેન રાજેશભાઈ પડાલિયા વિ. ગુજરાત રાજ્ય ચૂંટણી આયોગ, ૨૦૧૬ જે.એક્સ. (ગુજ.) ૧૭૭૬ [તારીખ ૧૭.૧૧.૨૦૧૬ ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૮૨૨૮/૨૦૧૬ માં] ના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખતાં અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાવે રજૂઆત કરી હતી કે, સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકાર્યા પછી તેની સમીક્ષા કરી શક્યા ન હોત. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તે જ તારીખે અરજદારે હાલની રિટ અરજી દાખલ કરીને આ કોર્ટનો આશરો લીધો હતો.

૧૪. તેમણે સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા તારીખ ૨૮.૦૫.૨૦૨૫ ના રોજ જાહેર કરાયેલા એનેક્સર-એ (પાના નં. ૧૮) પરના ચૂંટણી કાર્યક્રમનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે તારીખ ૧૧.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ ઉમેદવાર ઉમેદવારી પાછી ખેંચી શકે છે અને મતદાનની તારીખ અને સમય તારીખ ૨૨.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ નિયત કરવામાં આવ્યો હતો, તેમ છતાં, તે જ તારીખે, ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને ચૂંટણી અધિકારી / નિર્વાચન અધિકારીએ ખાનગી સામાવાળા એટલે કે સામાવાળા નં. ૩ ને અમદાવાદ જિલ્લાના દેત્રોજ-રામપુરા તાલુકાની બંટાયા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ પદ પર ચૂંટાયેલા ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કર્યા હતા.

૧૫. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાવે રજૂઆત કરી હતી કે ઉમેદવારોએ પોતાની ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની હતી તે દિવસે ચૂંટણી અધિકારી / નિર્વાચન અધિકારી માટે ખાનગી સામાવાળા - સામાવાળા નં. ૩ ને ચૂંટાયેલા ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કરવાનું શક્ય ન હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ચૂંટણી પ્રક્રિયા હજુ તારીખ ૨૭.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ પૂર્ણ થવાની બાકી છે અને સરપંચ પદ પર ખાનગી સામાવાળાની ચૂંટણી અંગે જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે તે પછી જ એમ કહી શકાય કે ચૂંટણી પ્રક્રિયા પૂર્ણ થઈ ગઈ છે અને આ કોર્ટ ચૂંટણી અધિકારીના ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી પગલામાં હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે. તેમણે ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૫ નો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકાર્યા પછી, સામાવાળા નં. ૨ એ કાયદાની જોગવાઈ વિરુદ્ધ સત્તાનો દુરુપયોગ કરીને ચૂંટણી પ્રક્રિયાને કલંકિત કરી છે અને તેઓ ખાનગી સામાવાળાને ચૂંટાયેલા જાહેર કરી શક્યા ન હોત.

૧૬. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાવે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારના ઉમેદવારીપત્ર સામે કોઈના દ્વારા કોઈ વાંધો લેવામાં આવ્યો ન હતો અને એકવાર સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા કોઈ વાંધો ધ્યાનમાં લેવાયો ન હતો, ત્યારબાદ તેમના માટે ઉમેદવારી રદ કરવાનું ખુદ્દું ન હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૫(૬) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કર્યા પછી, સામાવાળા નં. ૨ ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૫(૫) પર પાછા જઈ શકતા નથી અને તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ રિટ અરજીમાં આ કોર્ટ દ્વારા આવા

ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી પગલામાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય છે.

૧૭. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાવ દ્વારા બારિયા અંબાબેન વિક્રમભાઈ વિ. કલેક્ટર મારફતે ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, ૨૦૦૮ (૧) જી.એલ.એચ. ૨૪૭ અને મારુતિબેન ધુડાભાઈ ગમાર વિ. રાજ્ય ચૂંટણી આયોગ, ૨૦૧૮ (૨) જી.એલ.આર. ૧૩૮૨ ના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદાઓ પર વધુ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. તેમણે એવી પણ દલીલ કરી હતી કે અરજદારનું નામ બે સ્થળોએ મતદાર ચાદીમાં હોવાના કારણે તેમનું ઉમેદવારીપત્ર રદ કરવા માટે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા લેવાયેલા વાંધાની ચૂંટણી લડવા પર કોઈ અસર થશે નહીં કારણ કે ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૯૩ ની જોગવાઈ હેઠળ કે ચૂંટણી નિયમો હેઠળ આવો કોઈ પ્રતિબંધ નિર્ધારિત નથી. તેમણે એવી પણ દલીલ કરી હતી કે અરજદારે પજ-દાણીલીમડા, પૂર્વ અમદાવાદ, કાંકરિયા, વોર્ડ-૩૬ ની મતદાર ચાદીમાંથી તેમનું નામ કમી કરવા માટે તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૪ ના રોજ અરજી દાખલ કરીને ચૂંટણી આયોગનો આશરો લીધો હતો, તેમ છતાં, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કંઈ કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી, તેમણે સદર ચાદીમાંથી તેમનું નામ કમી કરવા માટે ભારતના ચૂંટણી પંચની વેબસાઈટ પર ફોર્મ નં. ૭ ભર્યું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તે મુજબ, ભારતના ચૂંટણી પંચ ચૂંટણીમાંથી તેમનું નામ કમી કરશે અને તેથી, એવી અરજ કરવામાં આવે છે કે આ કોર્ટ ચૂંટણી અધિકારી / નિર્વાચન અધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ નો હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરે અને માન્ય રીતે

નામાંકિત ઉમેદવારોની યાદીમાં અરજદારના નામનો સમાવેશ કર્યા પછી સત્તાધિકારીને નવી ચૂંટણી યોજવાનો નિર્દેશ આપે.

ચૂંટણી અધિકારી તરફે રજૂઆતો:

૧૮. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા નં. ૨ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ઐશ્વર્યાએ આ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલા સંકલનનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તારીખ ૦૯.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ ચૂંટણી અધિકારીને અરજદારની ઉમેદવારી સામે વાંધો મળ્યો હતો, જો કે તેઓ તેને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. ફરીથી તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ, તેમણે બે મતદાર યાદીઓમાં અરજદારના નામ અંગે પૂછપરછ કરી હતી અને તેમને જરૂરી ખુલાસો રજૂ કરવા જણાવવામાં આવ્યું હતું. તેમના દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ દાણીલીમડા, કાંકરિયા વોર્ડ-૩૬ ના ચૂંટણી અધિકારી પાસેથી અરજદારના નામ વિશે માહિતી આપવા પૂછપરછ કરી હતી, જે કાંકરિયા વોર્ડ-૩૬ ના ક્રમ નં. ૯૮૨ પર દર્શાવેલ છે. તે મુજબ, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એવી માહિતી મળી હતી કે અરજદારનું નામ કાંકરિયા વોર્ડ-૩૬ ની મતદાર યાદીમાં પણ છે અને તે મુજબ, ત્યારબાદ ચૂંટણી અધિકારીએ અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર રદ કરવા માટે તેમની વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, ખાનગી સામાવાળાને બિનહરીફ ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને તેથી,

એવી અરજ કરવામાં આવી છે કે અરજદાર જે એકમાત્ર રાહત માટે હકદાર છે, તે ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાનો વૈકલ્પિક ઉપાય મેળવવાની છે.

સામાવાળા નં. ૩ તરફે રજૂઆતો:

૧૮. સામાવાળા નં. ૩ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેસકાનીએ હાલની રિટ અરજીનો ભારપૂર્વક વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૩ ને ચૂંટાયેલા ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કરવાના અનુગામી ઘટનાક્રમને ધ્યાનમાં રાખીને આ અરજી પોષણક્ષમ નથી અને ચૂંટણીને પડકારતી ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાનો એકમાત્ર ઉપાય અરજદાર માટે ઉપલબ્ધ છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર દ્વારા જે ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે હાલના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં કારણ કે ચૂંટણીના તબક્કાને જોતાં, જેમાં સામાવાળા નં. ૩ ને પહેલેથી જ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ તે મુજબ ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) અનુસાર કાર્યવાહી કરી છે અને રજૂઆત કરી છે કે તેમની પાસે સામાવાળા નં. ૩ ને બિનહરીફ ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કરવાની સત્તા છે કારણ કે બંટાયા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચની ચૂંટણી લડવા માટે અન્ય કોઈએ ઉમેદવારી નોંધાવી ન હતી. અરજદાર દ્વારા સોગંદ પર કરવામાં આવેલા સોગંદનામાનો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તે ગુજરાત હાઈકોર્ટ નિયમો, ૧૯૯૩ ના નિયમ ૨૬ સાથે સુસંગત નથી અને એવી વિનંતી કરવામાં આવી છે કે રિટ અરજી રદ કરવી જોઈએ.

૨૦. સામાવાળા નં. ૨ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન એ.જી.પી. સુશ્રી ધ્રુવે સામાવાળા નં. ૧ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ઐશ્વર્યા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને અપનાવી હતી.

વિશ્લેષણ અને અભિપ્રાય:

૨૧. અમે સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને વિગતવાર સાંભળ્યા છે અને તેમના દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા દસ્તાવેજોનું પણ અવલોકન કર્યું છે.

૨૨. પરસ્પરની દલીલોમાંથી ઉદ્ભવતી સ્પષ્ટ હકીકતો એ છે કે તારીખ ૦૯.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ બંટાયા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચની ચૂંટણી લડવા માટે ઉમેદવારીપત્ર ભરનાર અરજદારને, ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા તેમનું ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકાર્યા પછી રદ કરીને ચૂંટણી લડતા અટકાવવામાં આવ્યા હતા.

૨૩. અમે આ તબક્કે, ચૂંટણીનું નિયમન કરતા ચૂંટણી નિયમોની સંબંધિત જોગવાઈઓનો સંક્ષિપ્તમાં ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ.

નિયમ ૧૨(૩): સંબંધિત ઉમેદવારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા ઉમેદવારી ફોર્મ અથવા પત્ર વિશે ચૂંટણી અધિકારીએ પોતાની જાતને સંતુષ્ટ કરવાની રહે છે અને જો તેમને મતદારોની યાદીના નામોમાં કોઈ વિસંગતતા જણાય તો તેમણે યથાપ્રસંગ ઉમેદવાર અથવા દરખાસ્ત કરનારનું ધ્યાન દોરવાનું રહે છે. મતદારોની યાદીમાં અનુરૂપ નોંધો સાથે સુસંગત કરવાના હેતુથી ઉમેદવારીપત્રોમાં રહેલી

કોઈપણ કારકુની અને તકનીકી ક્ષતિ સુધારવાની મંજૂરી આપવાની સત્તા પણ ચૂંટણી અધિકારીને આપવામાં આવી છે.

નિયમ ૧૫ : તે ઉમેદવારીની ચકાસણી કરવા માટે ચૂંટણી અધિકારીને સત્તા આપે છે.

નિયમ ૧૫(૨) : તે આદેશ આપે છે કે ચૂંટણી અધિકારી ઉમેદવારીપત્રોની તપાસ કરશે અને કોઈપણ ઉમેદવારી સામે કરવામાં આવતા તમામ વાંધાઓનો નિર્ણય કરશે અને આવા વાંધા પર અથવા પોતાની મેળે, જો જરૂરી જણાય તો આવી સંક્ષિપ્ત તપાસ કર્યા પછી, તેમાં દર્શાવેલા કોઈપણ કારણોસર કોઈપણ ઉમેદવારીપત્ર રદ કરી શકશે.

નિયમ ૧૫(૫): આ નિયમ હેઠળ, ચૂંટણી અધિકારી નિયત તારીખે ચકાસણી હાથ ધરશે.

૨૪. અમે ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૫(૬) નો સમાવેશ કરી શકીએ છીએ, જે નીચે મુજબ છે:

“ ૧૫(૬) ચૂંટણી અધિકારી દરેક ઉમેદવારીપત્ર પર તેને સ્વીકારવા અથવા રદ કરવા અંગેનો પોતાનો નિર્ણય નોંધશે અને જો ઉમેદવારીપત્ર રદ કરવામાં આવે તો આવા રદ કરવા માટેના પોતાના કારણોનું સંક્ષિપ્ત નિવેદન લેખિતમાં નોંધશે અને ચકાસણી પૂર્ણ થયા પછી શક્ય તેટલી

વહેલી તકે, ઉમેદવારની અરજીના અભાવમાં પણ અને કોઈપણ ખર્ચ વિના ઉમેદવારને હુકમની પ્રમાણિત નકલ પૂરી પાડશે.”

૨૫. ઉપરોક્ત નિયમોના સામાન્ય વાંચનથી જણાય છે કે ચૂંટણી અધિકારીએ દરેક ઉમેદવારીપત્ર પર તેને સ્વીકારવા અથવા રદ કરવા અંગેનો પોતાનો નિર્ણય નોંધવાનો રહે છે. તે અનુસાર, તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ બપોરે ૧૨:૨૦ વાગ્યે, અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું, તેમ છતાં, તે જ દિવસે સાંજે, સામાવાળા નં. ૨ એ સરપંચ પદ માટેનું ઉમેદવારીપત્ર રદ કર્યું હતું અને તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ નો હુકમ સાંજે ૦૬:૦૦ વાગ્યે અરજદારને વોટ્સએપ પર મોકલવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ નો હુકમ, જે હાલની અરજીમાં વાદગ્રસ્ત છે, તેમાં ઉમેદવારીપત્ર રદ કરવાની પહોંચનો ઉલ્લેખ છે. અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર એ કારણોસર રદ કરવામાં આવ્યું છે કે તેમનું નામ કાંકરિયા વોર્ડની મતદાર યાદીમાં છે અને તે ક્રમ નં. ૯૮૨ પર દર્શાવેલ છે. તેમાં ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૯૩ ની કલમ ૨૧ ની જોગવાઈઓનો પણ ઉલ્લેખ છે.

૨૬. અમે હવે ચૂંટણી કાર્યક્રમનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ, જે તારીખ ૨૮.૦૫.૨૦૨૫ ના જાહેરનામા દ્વારા જાહેર કરવામાં આવ્યો છે. તેનું ભાષાંતર કરી નીચે મુજબ સામેલ કરવામાં આવે છે:

“૧. રાજ્ય ચૂંટણી આયોગે આ સાથે જોડાયેલા રજિસ્ટરમાં સૂચિબદ્ધ ગ્રામ

પંચાયતોની સામાન્ય / વિભાગીય / મધ્યસત્ર / પેટા-ચૂંટણીઓ માટે નીચે
મુજબનો કાર્યક્રમ જાહેર કર્યો છે:

ક્રમ નં.	વિગતો	તારીખ
૧	ચૂંટણીની જાહેરાતની તારીખ	૨૮/૦૫/૨૦૨૫
૨	ગેઝેટ જાહેરનામું બહાર પાડવાની તારીખ	૦૨/૦૬/૨૦૨૫
૩	ઉમેદવારી નોંધાવવાની છેલ્લી તારીખ	૦૮/૦૬/૨૦૨૫
૪	ઉમેદવારીપત્રોની ચકાસણીની તારીખ	૧૦/૦૬/૨૦૨૫
૫	ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ	૧૧/૦૬/૨૦૨૫
૬	મતદાનની તારીખ અને સમય	૨૨/૦૬/૨૦૨૫ (રવિવાર) સવારે ૦૭:૦૦ વાગ્યાથી સાંજે ૦૬:૦૦ વાગ્યા સુધી
૭	પુનઃ મતદાનની તારીખ (જો જરૂરી હોય તો)	૨૪/૦૬/૨૦૨૫
૮	મતગણતરીની તારીખ	૨૫/૦૬/૨૦૨૫
૯	ચૂંટણી પ્રક્રિયા પૂર્ણ થવાની તારીખ	૨૭/૦૬/૨૦૨૫

૨૭. આમ, ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૫(પ) હેઠળ ઉમેદવારીપત્રની ચકાસણી તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ નિયત કરવામાં આવી હતી. ચકાસણી હાથ ધર્યા પછી, ચૂંટણી અધિકારીએ નિયમ ૧૫(૬) ની જોગવાઈ હેઠળ ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકાર્યું હતું. તે સ્વીકારાયા પછી, તેમણે ફરીથી ચકાસણી હાથ

ધરી અથવા ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકારવાના પોતાના નિર્ણયની સમીક્ષા કરી અને ત્યારબાદ તે જ દિવસે સાંજે તેને રદ કર્યું હતું. આમ, વાસ્તવમાં ચૂંટણી અધિકારીએ નિયમ ૧૫(પ) ના તબક્કે પાછા જઈને સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા આચરી હતી અને ઉમેદવારીપત્ર રદ કર્યું હતું, જે કાયદા હેઠળ અસ્વીકાર્ય છે.

૨૮. જ્યારે આ કોર્ટ દ્વારા સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને કાયદાની એવી જોગવાઈ દર્શાવવા માટે ચોક્કસ પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો હતો, જે સામાવાળા નં. ૨ ને ઉમેદવારીપત્રની સ્વીકૃતિની સમીક્ષા કરવા અને ત્યારબાદ તેને રદ કરવા માટે પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાની સત્તા આપે છે; ત્યારે કાયદાની આવી કોઈ જોગવાઈ દર્શાવવામાં આવી ન હતી.

૨૯. આ તબક્કે, અમે આ કોર્ટની ખંડપીઠ દ્વારા સાવિત્રીબેન રાજેશભાઈ પડાલિયા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ. એક સમાન મુદ્દા પર, જેમાં ચૂંટણી અધિકારીએ ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકાર્યા પછી વાંધાના આધારે નિર્ણયની સમીક્ષા કરી હતી, કોર્ટે તેને ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૧૬ ની જોગવાઈ વિરુદ્ધનું ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી પગલું ગણીને રદબાતલ ઠેરવ્યું હતું. ખંડપીઠે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“૧૨. આ ઉપરાંત, અરજદારને સુનાવણીની તક આપવામાં આવી હતી કે નહીં તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને ગોંડા બની જાય છે કે કાયદાનો આદેશ એવો છે કે એકવાર ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકારવા અથવા રદ કરવા અંગે ચૂંટણી

અધિકારી દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવે તે પછી તે આખરી રહેશે અને ત્યારબાદ મળેલા વાંધાઓના આધારે પોતાના હુકમની સમીક્ષા કરવાની ચૂંટણી અધિકારીમાં કોઈ સત્તા નિહિત ન હતી. તેથી, બીજા સામાવાળા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી સમગ્ર કવાયત નિયમોના નિયમ ૧૬ ની જોગવાઈઓથી વિપરીત છે અને તેથી તે ટકી શકે તેમ નથી.

૧૩. વિવાદિત મુદ્દાને ધ્યાનમાં લેતાં, ચૂંટણીની અધિસૂચનાની તારીખથી પરિણામની જાહેરાતની તારીખ સુધીના તમામ પગલાં અને સમગ્ર કાર્યવાહીનો સમાવેશ થાય તે રીતે “ચૂંટણી” શબ્દનું વ્યાપક અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું હોવાથી અરજીની પોષણક્ષમતા અંગે પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થઈ શકે છે. જો કે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા થ્રુ સેક્રેટરી વિ. અશોક કુમાર, (૨૦૦૦) ૮ એસસીસી ૨૧૬ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા તરફ અને ખાસ કરીને તેના ફક્ત ૩૨ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે, જેમાં સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે જો માંગવામાં આવેલો અને આપવામાં આવેલો કોઈપણ નિર્ણય ચૂંટણીની પ્રગતિમાં મદદરૂપ થતો હોય અને ચૂંટણી પૂર્ણ કરવામાં સરળતા લાવતો હોય તો તે “ચૂંટણી સામે પ્રશ્ન ઉઠાવવો” ગણાશે નહીં. ચૂંટણીની કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવા અથવા તેને આગળ વધારવા માટે કરવામાં આવેલી કોઈપણ બાબતને ચૂંટણી સામે પ્રશ્ન ઉઠાવવા તરીકે વર્ણવી શકાય નહીં. ઉપરોક્ત બાબતને આધીન રહીને, ચૂંટણી પંચ દ્વારા લેવાયેલા પગલાં અથવા જારી કરાયેલા આદેશો

સુસ્થાપિત પરિમાણો પર ન્યાયિક સમીક્ષા માટે ખુલ્લા છે જે વૈધાનિક સંસ્થાઓના નિર્ણયોની ન્યાયિક સમીક્ષાને સક્ષમ બનાવે છે જેમ કે સત્તાનો બદલરાદાપૂર્વક અથવા મનસ્વી ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા વૈધાનિક સંસ્થાએ કાયદાનો ભંગ કરીને કાર્ય કર્યું હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હોય. ચૂંટણીની કાર્યવાહીની પ્રગતિમાં ખલેલ પહોંચાડ્યા વિના, અવરોધ ઊભો કર્યા વિના અથવા વિલંબ કર્યા વિના, જો ચૂંટણીની કાર્યવાહીની પ્રગતિને સુધારવા અથવા સરળ બનાવવા માટે, તેમાં રહેલા અવરોધોને દૂર કરવા માટે, અથવા જો પરિણામો જાહેર થાય અને કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લેવા માટે તબક્કો નક્કી થાય ત્યાં સુધીમાં પુરાવાનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ ભાગ ખોવાઈ જાય અથવા નાશ પામે અથવા પુનઃપ્રાપ્ત ન થઈ શકે તેવો બની જાય તો તેને સુરક્ષિત રાખવા માટે માત્ર કોર્ટની સહાય માંગવામાં આવી હોય તો ન્યાયિક હસ્તક્ષેપ ઉપલબ્ધ છે.

૧૪. હાલના કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતાં, કોર્ટનો એવો ચોક્કસ અભિપ્રાય છે કે ન્યાયિક હસ્તક્ષેપ દ્વારા ચૂંટણી કાર્યવાહીની પ્રગતિમાં ખલેલ પહોંચાડ્યા વિના, અવરોધ ઊભો કર્યા વિના અથવા વિલંબ કર્યા વિના કોર્ટ માટે ચૂંટણી કાર્યવાહીની પ્રગતિને સરળ બનાવવી શક્ય છે. આ ઉપરાંત, ઉપર જણાવ્યા મુજબના કેસની હકીકતો અને બીજા સામાવાળા દ્વારા ફોર્મમાં છેકછાક સહિત જે રીતે કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી છે તેને

ધ્યાનમાં લેતાં, તે સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ છે કે આ બીજા સામાવાળા તરફથી સત્તાના બદલરાદાપૂર્વકના અને મનસ્વી ઉપયોગનો કેસ છે, જે નિયમોના નિયમ ૧૬ ની જોગવાઈઓનો સંપૂર્ણ ભંગ છે. આ સંજોગોમાં, જાહેરનામાની તારીખ પછી અરજી ધ્યાને લેવા સામેનો સામાન્ય પ્રતિબંધ હાલના કેસમાં લાગુ થશે નહીં.

૧૫. અલગ થતાં પહેલાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદારનું ઉમેદવારી ફોર્મ સ્વીકારવામાં આવ્યા પછી તેને રદ કરવામાં બીજા સામાવાળાનું વર્તન અને જે રીતે કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી છે અને છેડછાડ કરવામાં આવી છે, તેની સખત શબ્દોમાં નિંદા કરવાની જરૂર છે કારણ કે તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી સમગ્ર ક્વાયતમાંથી બદલરાદો, ગેરરીતિઓ અને મનસ્વીપણું છલકે છે.”

૩૦. આ કોર્ટની સમકક્ષ બેંચે પણ રિટ અરજીની પોષણક્ષમતાની ચર્ચા કરી છે અને રિટ અરજી મંજૂર કરી છે અને ચૂંટણી અધિકારીના આવા જ સમાન પગલાને રદબાતલ ઠેરવ્યું છે.

૩૧. અમે ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) નો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ, જે હેઠળ સામાવાળા નં. ૩ ને સરપંચના પદ પર બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૨૨(૨) કોઈપણ ચૂંટણી વિભાગમાં અથવા યથાપ્રસંગ, ગામમાં જો માત્ર

એક જ હરીફ ઉમેદવાર હોય, તો ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ પૂરી થયા પછી આવા હરીફ ઉમેદવારને બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવશે. ચૂંટણી અધિકારી ફોર્મ ૧૨ માં પરિણામ જાહેર કરશે અને ફોર્મની એક નકલ નીચેનાને મોકલશે -

(એ)	ચૂંટણી	આયોગ;
(બી)	પંચાયત અને ગ્રામ ગૃહનિર્માણ વિભાગના સરકારના સચિવ;	
(સી)	વિકાસ	કમિશનર;
(ડી)	જિલ્લા વિકાસ	અધિકારી;
(ઈ)	તાલુકા વિકાસ અધિકારી;	અને
(એફ)	ગ્રામ પંચાયતની ચૂંટણી અથવા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચની ચૂંટણીના કિસ્સામાં ગ્રામ પંચાયતના અધિકારી;"	

૩૨. ચૂંટણી નિયમોનો નિયમ ૨૨(૨) આદેશ આપે છે કે ગામમાં, જો માત્ર એક જ હરીફ ઉમેદવાર હોય, તો આવા હરીફ ઉમેદવારને ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા “ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ” પછી બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવશે. તે વધુમાં આદેશ આપે છે કે ચૂંટણી અધિકારી ફોર્મ-૧૨ માં પરિણામ જાહેર કરશે અને તેમાં દર્શાવેલા સત્તાધિકારીઓને ફોર્મની નકલ મોકલશે. હાલના કેસમાં, એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની તારીખે એટલે કે તારીખ ૧૧.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ, ચૂંટણી અધિકારીએ સામાવાળા નં. ૩ ને ચૂંટાયેલા ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કર્યા હતા અને તેમણે ઉમેદવારી પાછી

ખેંચવાની તારીખે જ ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) હેઠળ ફોર્મ-૧૨ જારી કર્યું હતું.

૩૩. ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) માં વપરાયેલો શબ્દપ્રયોગ “ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ પૂરી થયા પછી” અસ્પષ્ટ નથી અને તેની સાથે છેડછાડ કરી શકાય નહીં. તે આદેશ આપે છે કે ચૂંટણી અધિકારીએ બિનહરીફ ઉમેદવારને માત્ર ‘ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ’ પૂરી થયા પછી જ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવાના રહેશે અને ‘ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની છેલ્લી તારીખે’ નહીં. ચૂંટણી નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) ની જોગવાઈઓ સામાવાળા નં. ૨ ને ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની તારીખે સામાવાળા નં. ૩ ને સરપંચના પદ પર ચૂંટાયેલા ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કરવાની સત્તા આપતી નથી અને આવી જાહેરાત ફક્ત ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ પછી જ મર્યાદિત છે અને તે પહેલાં નહીં. આ નિયમ ખાસ કરીને માત્ર / એકમાત્ર ઉમેદવાર ચૂંટણી લડી રહ્યો હોય તેવા કિસ્સાઓ માટે બનાવવામાં આવ્યો છે, અને તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવું આવશ્યક છે.

૩૪. આમ, હાલના કેસમાં સામાવાળા નં. ૨ એ બે બાબતો પર વૈધાનિક આદેશ વિરુદ્ધ નિર્લજ્જતાપૂર્વક કાર્ય કર્યું છે - પ્રથમ, સ્વીકાર્યા પછી અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર રદ કરવું; અને - બીજું, ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની તારીખે એટલે કે તારીખ ૧૧.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ સામાવાળા નં. ૩ ને બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવા.

૩૫. સામાવાળા નં. ૨ નું પગલું અત્યંત સ્પષ્ટ અને આંખે ઊડીને વળગે તેવું છે, જેને ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી બંને ગણી શકાય. બંધારણીય અદાલત સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા આચરવામાં આવેલી ચૂંટણી પ્રક્રિયાને કલંકિત કરતી ગંભીર ગેરરીતિ સામે આંખ આડા કાન કરી શકે નહીં અને અરજદારને ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવા માટે મોકલી શકે નહીં. આવો અભિગમ સામાવાળા નં. ૩ ને સરપંચનું પદ સંભાળવાની મંજૂરી આપશે, જે ગેરકાયદેસરતાનો પાયો ધરાવે છે. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૪૩-ઓ માં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધ, સામાવાળા નં. ૨ ના ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી પગલામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે આ કોર્ટને અટકાવતો નથી. સુપ્રીમ કોર્ટે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા, શ્રુ સેક્રેટરી વિ. અશોક કુમાર અને અન્ય, (૨૦૦૦) ૮ એસ.સી.સી. ૨૧૬ ના કેસમાં નીચે મુજબના વ્યાપક પરિમાણો નિર્ધારિત કર્યા છે, જે ચૂંટણી વિવાદોમાં બંધારણીય અદાલત દ્વારા ન્યાયિક સમીક્ષાની મંજૂરી આપે છે:

“૩૨. સુવિધા ખાતર અમે હવે બે બંધારણીય બેંચોએ પહેલેથી જે કહ્યું છે તેને આંશિક રીતે પુનઃસ્થાપિત કરીને અને ત્યારબાદ અમે ઉપર કરેલા વિશ્લેષણને ધ્યાનમાં રાખીને જે તારણ નીકળે છે તેને સ્પષ્ટ કરીને અમારા તારણોનો સામાન્ય રીતે સારાંશ આપીશું:-

૧) જો કોઈ ચૂંટણી, (ચૂંટણીની અધિસૂચનાની તારીખથી પરિણામની જાહેરાતની તારીખ સુધીના તમામ પગલાં અને સમગ્ર કાર્યવાહીનો સમાવેશ થાય તે રીતે 'ચૂંટણી' શબ્દનું વ્યાપક અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું

છે) સામે પ્રશ્ન ઉઠાવવાનો હોય અને આવા પ્રશ્ન ઉઠાવવાથી કોઈપણ રીતે ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં ખલેલ પહોંચાડવા, અવરોધ ઊભો કરવા અથવા તેને લંબાવવાની અસર થઈ શકે તેમ હોય, તો ન્યાયિક ઉપાયનો આશરો લેવાનું ચૂંટણીની કાર્યવાહી પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી મુલતવી રાખવું પડશે.

૨) માંગવામાં આવેલો અને આપવામાં આવેલો કોઈપણ નિર્ણય "ચૂંટણી સામે પ્રશ્ન ઉઠાવવો" ગણાશે નહીં જો તે ચૂંટણીની પ્રગતિમાં મદદરૂપ થતો હોય અને ચૂંટણી પૂર્ણ કરવામાં સરળતા લાવતો હોય. ચૂંટણીની કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવા અથવા તેને આગળ વધારવા માટે કરવામાં આવેલી કોઈપણ બાબતને ચૂંટણી સામે પ્રશ્ન ઉઠાવવા તરીકે વર્ણવી શકાય નહીં.

૩) ઉપરોક્ત બાબતને આધીન રહીને, ચૂંટણી પંચ દ્વારા લેવાયેલા પગલાં અથવા જારી કરાયેલા આદેશો સુસ્થાપિત પરિમાણો પર ન્યાયિક સમીક્ષા માટે ખુલ્લા છે જે વૈધાનિક સંસ્થાઓના નિર્ણયોની ન્યાયિક સમીક્ષાને સક્ષમ બનાવે છે જેમ કે સત્તાનો બદલરાદાપૂર્વક અથવા મનસ્વી ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા વૈધાનિક સંસ્થાએ કાયદાનો ભંગ કરીને કાર્ય કર્યું હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હોય.

૪) ચૂંટણીની કાર્યવાહીની પ્રગતિમાં ખલેલ પહોંચાડ્યા વિના, અવરોધ ઊભો કર્યા વિના અથવા વિલંબ કર્યા વિના, જો ચૂંટણીની કાર્યવાહીની પ્રગતિને સુધારવા અથવા સરળ બનાવવા માટે, તેમાં રહેલા અવરોધોને

દૂર કરવા માટે, અથવા જો પરિણામો જાહેર થાય અને કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લેવા માટે તબક્કો નક્કી થાય ત્યાં સુધીમાં પુરાવાનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ ભાગ ખોવાઈ જાય અથવા નાશ પામે અથવા પુનઃપ્રાપ્ત ન થઈ શકે તેવો બની જાય તો તેને સુરક્ષિત રાખવા માટે માત્ર કોર્ટની સહાય માંગવામાં આવી હોય તો ન્યાયિક હસ્તક્ષેપ ઉપલબ્ધ છે.

પ) અનુચ્છેદ ૩૨૯(બી) ના પ્રતિબંધ હેઠળ આવતો ન હોવા છતાં ચૂંટણી પ્રક્રિયા ચાલુ હોય તે દરમિયાન લાવવામાં આવેલા કોઈપણ ચૂંટણી વિવાદની વિચારણા કરતી વખતે કોર્ટે ખૂબ જ સાવચેત રહેવું જોઈએ અને સાવધાનીપૂર્વક કાર્ય કરવું જોઈએ. ચૂંટણીની કાર્યવાહીને ધીમી પાડવા, ખલેલ પહોંચાડવા, લંબાવવા અથવા અટકાવવાના કોઈપણ પ્રયાસ સામે કોર્ટે રક્ષણ કરવું જોઈએ. બાહ્ય રીતે નિર્દોષ જણાતી પરંતુ આવશ્યકપણે કોઈ ગૂઢ અથવા છુપો હેતુ સિદ્ધ કરવા માટેનું એક બહાનું હોય તેવી અરજી દાખલ કરીને કોર્ટની અનુકંપાનો લાભ લેવાનો કોઈ પ્રયાસ ન થાય તે જોવાની કાળજી રાખવી પડશે. કહેવાની જરૂર નથી કે બાબતોના મૂળ સ્વભાવ અનુસાર કોર્ટે અનિચ્છાપૂર્વક કાર્ય કરશે અને ચોક્કસ વિગતો અને ચોકસાઈ સાથે રજૂઆતો ઉઠાવીને અને જરૂરી સામગ્રી દ્વારા તેને સમર્થન આપીને તેના હસ્તક્ષેપ માટે સ્પષ્ટ અને મજબૂત કેસ બનાવવામાં આવ્યો હોય તે સિવાય કાર્ય કરશે નહીં.”

૩૬. આમ, હાલના કેસમાં, સામાવાળા નં. ૨ એ કાયદાના સ્પષ્ટ

ઉદ્ધનમાં પોતાની સત્તાનો મનસ્વી રીતે ઉપયોગ કર્યો હોવાથી, અમે તેમના નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવા મજબૂર છીએ.

૩૭. સામાવાળા નં. ૨ ને અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર રદ કરવા માટે પ્રેરી ગયેલા મુખ્ય મુદ્દાની હવે અમે ચર્ચા કરી શકીએ છીએ. ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા બે વોર્ડમાં બે મતવિસ્તારોની મતદાર યાદીમાં અરજદારનું નામ હોવા અંગે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે. સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલો દ્વારા આ કોર્ટ સમક્ષ આ સંદર્ભમાં એવી કોઈ જોગવાઈ દર્શાવવામાં આવી નથી, જે ચૂંટણી અધિકારીને આ કારણસર ઉમેદવારીપત્રો રદ કરવાની સત્તા આપતી હોય. તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં, સામાવાળા નં. ૨ એ ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૯૩ ની કલમ ૨૨ ની જોગવાઈનો આશરો લીધો છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

કલમ ૨૨ : વ્યક્તિનું નામ મતદાર યાદીમાં એક કરતાં વધુ વખત સામેલ ન કરવું.- કોઈપણ વ્યક્તિ કોઈપણ ચૂંટણી વિભાગ માટેની મતદારોની યાદીમાં તેનું નામ એક કરતાં વધુ વખત સામેલ કરાવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

જો કે, અધિનિયમની કલમ ૩૦ હેઠળ ગેરલાયકાત પૂરી પાડવામાં આવી છે. કલમ ૩૦ માં નિર્ધારિત આકસ્મિકતાઓના અવલોકન પર, તે સ્પષ્ટ છે કે કોઈ વ્યક્તિનું નામ એક કરતાં વધુ મતદાર યાદીમાં પ્રતિબિંબિત થવાના કિસ્સામાં તેમાં કોઈ પ્રતિબંધ નથી. સામાવાળા નં. ૨ નો એવો કેસ નથી કે

અરજદારનું નામ સમાન પંચાયતના એક કરતાં વધુ ચૂંટણી વિભાગોની મતદાર યાદીમાં દર્શાવેલ છે.

૩૮. આ તબક્કે, અમે સમાન મુદ્દા પર સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નં. ૨૧૦૬૫/૨૦૧૬ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૩.૧૨.૨૦૧૬ ના ખંડપીઠના ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ, જેમાં ખંડપીઠે ચૂંટણી નિયમોની જોગવાઈને ધ્યાનમાં લીધા પછી આ પ્રમાણે ઠરાવ્યું છે:

“૧૦. પંચાયતના સભ્ય તરીકે ચૂંટાવા અથવા ચાલુ રહેવા માટેની ગેરલાયકાત અધિનિયમની કલમ ૩૦ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવી છે. તે હેઠળ ગણાવેલી સંભાવનાઓના અવલોકન પર તે સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ છે કે જ્યાં કોઈ વ્યક્તિનું નામ એક કરતાં વધુ મતદાર યાદીમાં દર્શાવેલ હોય તેવા કિસ્સામાં તે કોઈપણ ગેરલાયકાત પૂરી પાડતી નથી. અધિનિયમની જોગવાઈઓના અવલોકન પરથી જોઈ શકાય છે કે તેની કલમ ૨૧ જોગવાઈ કરે છે કે કોઈપણ વ્યક્તિ સમાન પંચાયતમાં એક કરતાં વધુ ચૂંટણી વિભાગ માટેની મતદારોની યાદીમાં તેનું નામ સામેલ કરાવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. હાલના કેસમાં, સામાવાળાનો એવો કેસ નથી કે અરજદારનું નામ સમાન પંચાયતના એક કરતાં વધુ ચૂંટણી વિભાગોમાં સામેલ છે, અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨૧ ની જોગવાઈઓ આકર્ષાશે નહીં. અધિનિયમની કલમ ૨૨ જોગવાઈ કરે છે કે કોઈપણ વ્યક્તિ કોઈપણ ચૂંટણી વિભાગ માટેની મતદારોની યાદીમાં તેનું

નામ એક કરતાં વધુ વખત સામેલ કરાવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. ફરીથી, સામાવાળાનો એવો કેસ નથી કે ચૂંટણી વિભાગ માટેની મતદારોની યાદીમાં અરજદારનું નામ એક કરતાં વધુ વખત સામેલ છે, તેથી અધિનિયમની કલમ ૨૨ લાગુ પડશે નહીં. જો કોઈ વ્યક્તિનું નામ એક કરતાં વધુ મતદાર યાદીમાં દર્શાવેલ હોય તો તેને ચૂંટણી લડવાથી વંચિત રાખતી કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈ દર્શાવવાની સ્થિતિમાં સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ નથી.

૧૧. તદુપરાંત, ગુજરાત પંચાયત ચૂંટણી નિયમો, ૧૯૯૪ ના નિયમ ૧૫ નો પેટા-નિયમ (જ) જોગવાઈ કરે છે કે ચૂંટણી અધિકારી કોઈપણ તકનીકી ક્ષતિના આધારે કોઈપણ ઉમેદવારીપત્ર રદ કરશે નહીં જે મૂળભૂત સ્વરૂપની ન હોય. મૂળભૂત સ્વરૂપની ક્ષતિ એટલે એવી ક્ષતિ જે બાબતના મૂળ સુધી જાય છે અને જેના પરિણામે ઉમેદવારની ગેરલાયકાત થાય છે. માત્ર તેનું નામ એક કરતાં વધુ મતદાર યાદીમાં દર્શાવેલ હોવાના કારણે કોઈપણ ઉમેદવાર સાથે કોઈ ગેરલાયકાત જોડાતી નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, જો અરજદારનું નામ બે મતદાર યાદીમાં દર્શાવવામાં આવ્યું હોય તો પણ, તેને અરજદારનું નામ રદ કરવા માટેનું વાજબી ઠેરવતી મૂળભૂત સ્વરૂપની ક્ષતિ કહી શકાય નહીં. તેથી, ચૂંટણી અધિકારી અરજદારની ઉમેદવારી રદ કરવામાં વાજબી ન હતા.

૧૨. ઉપરોક્ત પરિસરમાં, નિયમોના નિયમ ૧૫ ના પેટા-નિયમ (પ) ની

શરતનો ભંગ કરીને તેમજ કોઈપણ ગેરલાયકાત ન ધરાવતા કારણોસર પસાર કરવામાં આવેલ હોવાથી ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત હુકમ ટકી શકે તેમ નથી.

૧૩. ઉમેદવારી રદ કરતા ચૂંટણી અધિકારીના હુકમ સામે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ અરજીની પોષણક્ષમતાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૯૨૬૧/૨૦૧૬ માં દિનેશભાઈ પાલાભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય ચૂંટણી આયોગ ના કેસમાં આપેલા તારીખ ૨૩ નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના તેના ચુકાદા અને હુકમમાં પોષણક્ષમતાના પ્રશ્ન પર આ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા કારણોસર, આ અરજી પણ પોષણક્ષમ હોવાનું માનવામાં આવે છે. લંબાણ ટાળવાના હેતુથી અને બાબતની તાકીદને ધ્યાનમાં રાખીને, અહીં કારણોનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું નથી. જો કે, પોષણક્ષમતાના પ્રશ્ન પર ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં નોંધવામાં આવેલા કારણો આ ચુકાદાના ભાગ તરીકે વાંચી શકાય છે.”

૩૯. આમ, અધિનિયમની કલમ ૨૨ હેઠળ આશરો લઈને ઉમેદવારીપત્રો રદ કરવામાં સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલું કારણ પણ ગેરકાયદેસર છે. પ્રસ્તુત કેસમાં, અરજદારે પજ-દાણીલીમડા, પૂર્વ અમદાવાદ, કાંકરિયા, વોર્ડ-૩૬ ની મતદાર યાદીમાંથી તેમનું નામ કમી કરવા માટે તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૪ ના રોજ અરજી દાખલ કરીને જરૂરી પ્રક્રિયા પહેલેથી જ હાથ ધરી હતી, અને તેમની

અરજી ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા સ્વીકારવામાં પણ આવી હતી, જો કે, તેમનું નામ કમી કરવામાં આવ્યું ન હતું. ત્યારબાદ, તેમણે સદર ચાદીમાંથી તેમનું નામ કમી કરવા માટે ભારતના ચૂંટણી પંચની વેબસાઇટ પર ફોર્મ નં. ૭ ભર્યું છે, અને વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ગુપ્તા દ્વારા સૂચના મુજબ અમને જાણ કરવામાં આવી છે કે નામ કમી કરવાની જરૂરી પ્રક્રિયામાં બે-ત્રણ દિવસનો સમય લાગે છે. આમ, આ સંજોગોમાં, આવા સ્વરૂપની ક્ષતિને મૂળભૂત સ્વરૂપની ક્ષતિ ગણી શકાય નહીં કે જેથી અરજદારનું નામ રદ કરવાની જરૂર પડે, તે પણ તેમનું ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકાર્યા પછી.

૪૦. અમે ગુજરાત હાઇકોર્ટ નિયમો, ૧૯૯૩ ના નિયમ ૨૬ ના સંબંધમાં વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેસકાની દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલની પણ ચર્ચા કરી શકીએ છીએ. રિટ અરજીમાં અરજદાર દ્વારા સોગંદ પર કરવામાં આવેલા સોગંદનામાના અવલોકન પર, અમને જણાય છે કે સોગંદનામું મોટાભાગે નિયમો સાથે સુસંગત છે અને એક નાની ખામી ન્યાયના હિત માટે હાનિકારક ગણી શકાય નહીં. આ કોર્ટ, પોતાની બંધારણીય સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, ચૂંટણીઓની પવિત્રતાને સ્પર્શતા મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાને અવગણી શકે નહીં અને માત્ર અનૌપચારિક સોગંદનામાના આધારે રિટ અરજી નામંજૂર કરી શકે નહીં.

૪૧. અમે સામાવાળા નં. ૨ ના ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી પગલાંનો સારાંશ આપી શકીએ છીએ:

(એ) અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકાર્યા પછી તેને રદ કરવું;
(બી) ઉમેદવારીપત્રો પાછા ખેંચવાની તારીખે જ સામાવાળા નં. ૩ ને
બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવા;
(સી) અધિનિયમની કલમ ૨૨ ની જોગવાઈનો આશરો લઈને
ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકારવાના નિર્ણયની સમીક્ષા કરવી, એટલે કે અરજદારનું
નામ અલગ મતદાર યાદીઓમાં દર્શાવેલ છે તેવા આધાર પર.

આ ગેરકાયદેસરતાઓ વૈધાનિક આદેશને છિન્નભિન્ન કરે છે; તેથી અમે
અરજદારને ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાનો ઉપાય મેળવવા માટે મોકલી શકીએ
નહીં. જો આવો માર્ગ અપનાવવામાં આવે તો ચૂંટણી અરજીનો નિર્ણય ન આવે
ત્યાં સુધી સામાવાળા નં. ૩ ને સરપંચનું પદ ચાલુ રાખવા અને સંભાળવાની
મંજૂરી મળશે, જે મુક્ત અને ન્યાયી ચૂંટણીની વિભાવના માટે એક શ્રાપ સમાન
હશે. સામાવાળા નં. ૨ ના પગલાએ ચૂંટણીની પવિત્રતા અને કાયદાના શાસનની
પવિત્રતાને કલંકિત કરી છે, તેથી સામાવાળા નં. ૩ ને ક્ષણભર માટે પણ
સરપંચના પદ પર કામ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

જરૂર. આમ, હકીકતોના એકંદર મૂલ્યાંકન પર, અમે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા
પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ નો હુકમ, તેમજ સામાવાળા નં. ૩
ને બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કરવાનો નિર્ણય કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા
પ્રેરાઈએ છીએ. અમે વધુમાં તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ સામાવાળા નં. ૨
દ્વારા ઉમેદવારીપત્ર સ્વીકારવાની કાર્યવાહીને પુનઃસ્થાપિત કરીએ છીએ.

૪૩. ચૂંટણી પ્રક્રિયા હજુ તારીખ ૨૭.૦૬.૨૦૨૫ ના રોજ પૂર્ણ થવાની બાકી હોવાથી તે મુજબ, અમે બંટાયા ગ્રામ પંચાયતની ચૂંટણી તાત્કાલિક યોજવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ.

૪૪. હાલની રિટ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. રૂલ સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

સહી/-
(એ.એસ. સુપૈયા, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-
(આર. ટી. વરછાણી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====